
Πρόλογος για την ελληνική έκδοση

Τούτο το βιβλίο έχει «κυκλοφορήσει» πολύ πριν την επίσημη έκδοσή του. Έχει μυήσει γενιές εκπαιδευόμενων στην Εικαστική Θεραπεία (Art Therapy) στην Ελλάδα ήδη από το 1990.

Χαιρετίζουμε λοιπόν με ιδιαίτερη χαρά και την επίσημη έκδοσή του, η οποία «σφραγίζει» ένα ειδύλλιο που για μας έχει ξεκινήσει αρκετά χρόνια πριν.

«Όταν δεν μπορείς να ζωγραφίσεις» είναι ο ελληνικός τίτλος του βιβλίου *On not being able to paint*, με υπότιτλο «Εμπόδια στην ψυχική δημιουργικότητα», και πραγματεύεται τα εμπόδια που συναντά ο καθημερινός άνθρωπος – ο μη καλλιτέχνης – όταν προσπαθεί να ζωγραφίσει.

Αυτά τα εμπόδια, αλίμονο, δεν αναδύονται μόνο σε σχέση με την απεικονιστική γλώσσα, αλλά, αν παρατηρήσει κανείς προσεκτικότερα, εμφανίζονται και σε πολλές άλλες πλευρές της καθημερινής ζωής.

Η συγγραφέας του βιβλίου Marion Milner, γνωστή Βρετανίδα ψυχαναλύτρια και επίτιμο μέλος του Βρετανικού Συλλόγου Εικαστικών Θεραπευτών (BAAT), αναφέρεται σε θέματα που σήμερα, μισό και πλέον αιώνα μετά τη συγγραφή αυτού του βιβλίου, είναι πιο καιρία και ζωντανά παρά ποτέ.

Με διαλεκτικό τρόπο, η συγγραφέας προσεγγίζει το πολυσυζητημένο και πολύπλευρο θέμα της δημιουργικότητας, γιατί, παρά τις πραγματείες που έχουν γραφτεί επί του θέματος, εξακολουθεί να μας απασχολεί και σήμερα.

Τι, λοιπόν, κάνει κάποιον να είναι ή να μην είναι δημιουργικός; Μέσα από την πολύ προσωπική της προσπάθεια, η Marion Milner αναλύει το θέμα, επιλέγοντας ως αντικείμενο της έρευνάς της όχι τον επαγγελματία κι αναγνωρισμένο καλλιτέχνη, αλλά τον εαυτό της ως «ζωγράφο της Κυριακής»: όχι το τελειωμένο αριστούργημα, αλλά τις δικές της αδέξιες και ερασιτεχνικές προσπάθειες, τις προσπάθειες ενός αρχαρίου που επιχειρεί να σχεδιάσει και να ζωγραφίσει. Κοντολογίς, όπως λέει η Anna Freud στον πρόλογο του βιβλίου, «αναζητά όλους εκείνους τους κοινούς και θλιβερούς περιορισμούς από τους οποίους αναχαιτίζεται η δημιουργικότητα του μέσου ενήλικα».

Ο «ζωγράφος» έρχεται σε σύγκρουση με τη διαδικασία της δημιουργίας, όπως εξάλλου και κάθε δημιουργός, «όταν», όπως λέει η συγγραφέας, «δεν μπορεί ν' αντέξει την αβεβαιότητα για κείνο που αναδύεται για αρκετό διάστημα, σαν να έπρεπε κανείς να μετατρέψει το ασαφές σε συγκεκριμένο, τη μοντζούρα σε αναγνωρίσιμο σύνολο, όταν στην πραγματικότητα η σκέψη και η ψυχική διάθεση που πασχίζει να εκφραστεί δεν έχει φτάσει ακόμη σε αυτό το στάδιο».

Το βιβλίο αυτό είναι γραμμένο εξ ολοκλήρου από την πρακτική άποψη της αυτοπαρατήρησης και της έκφρασης.

Με την ψυχαναλυτική της παιδεία, η Milner κάνει η ίδια «βουτιά» στα εμπόδια που δεν επιτρέπουν σε κάποιον να είναι πραγματικά δημιουργικός, ανασύροντας μέσα από τη μέθοδο της δημιουργίας αυθόρμητων, «ελεύθερων» σχεδίων. Και τότε «πολλά θαύματα μπορούν να συμβούν», βεβαιώνει η συγγραφέας, και όλοι εμείς, που έχουμε βιώσει την ίδια διαδικασία μέσα από τη μέθοδο της Εικαστικής Θεραπείας, συμφωνούμε μαζί της ανεπιφύλακτα.

Γιατί μέσα από την αυθόρμητη ζωγραφική, πολλά από τα θέματα που αφορούν ή απασχολούν την εσωτερική μας πλευρά παίρνουν μορφή. Όνειρα ντύνονται με χρώματα, φαντασιώσεις παίρνουν σχήμα και ιδιότητες αναγνωρίσιμες, κι έτσι μπορεί να τους δοθεί «μια μόνιμη κατοικία και ένα όνομα».

Μετά από αυτό; Μετά αυτά που αγαπάμε κι αυτά που μισούμε δεν

είναι ποτέ ξανά ακριβώς τα ίδια. Οι θεοί τους (μας) και οι δαίμονές τους (μας) έχουν κατέβει στη γη, η δύναμή τους είναι πιο πρόθυμη να δεθεί με προβλήματα της καθημερινότητας. Με αυτό τον τρόπο επιτυγχάνεται μια συγκεκριμενοποίηση των ονείρων, μια μόνιμη «καταγραφή των μεταμορφώσεων» – αφού η εικόνα δεν χάνεται, αλλά διατηρείται κι εξελίσσεται μπρος στα μάτια μας, ακόμη κι αν την κοιτάξουμε αρκετό χρόνο μετά την ημέρα της δημιουργίας της.

Κι έτσι, αντί να παραμένει κάποιος απορροφημένος και μαγεμένος από ένα εσωτερικό όραμα, που έχει μόνο μια πολύ μακρινή και παραμορφωμένη σχέση με την πραγματικότητα του εξωτερικού κόσμου, γίνεται δυνατόν να φέρει στη γη «τον άνθρωπο που μπορεί να βλέπει αλλά και να κάνει θαύματα».

Στη νέα έκδοση του βιβλίου έγινε επιστημονική επιμέλεια της εξειδικευμένης ορολογίας που χρησιμοποιεί η Marion Milner στο βιβλίο της και έχει αναφορές στον ψυχαναλυτικό λόγο της εποχής της.

Η ορολογία εξετάστηκε εκ νέου και ενοποιήθηκε σε όλο το κείμενο, με τρόπο ώστε ο αναγνώστης να έχει σημεία αναφοράς από το ένα κεφάλαιο στο άλλο και να μπορεί να παρακολουθεί τον τρόπο με τον οποίο η σκέψη της Marion Milner εκδιπλώνεται κατά την αναζήτηση της χαμένης – ή καλύτερα απωθημένης – δημιουργικότητάς της. Η εργασία αυτή δεν τροποποίησε ουσιαστικά τη μετάφραση της Αφροδίτης Πουρνάρη, η οποία είχε αποδώσει καλά τον προσωπικό και σε πολλά σημεία ποιητικό λόγο της συγγραφέως στην ελληνική γλώσσα, αλλά πολλές φορές άλλαξε η μετάφραση της ορολογίας ανάλογα με το συμφραζόμενο. Πράγμα που δημιουργούσε δυσχέρειες, ως προς την κατανόησή του, στον αναγνώστη και ειδικότερα στον σπουδαστή της εικαστικής ψυχοθεραπείας.

Την επιστημονική επιμέλεια των όρων και τη νέα επιμέλεια της μετάφρασης έκανε η Α. Στυλιανούδη.

NIZETTA ANAGNΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ